

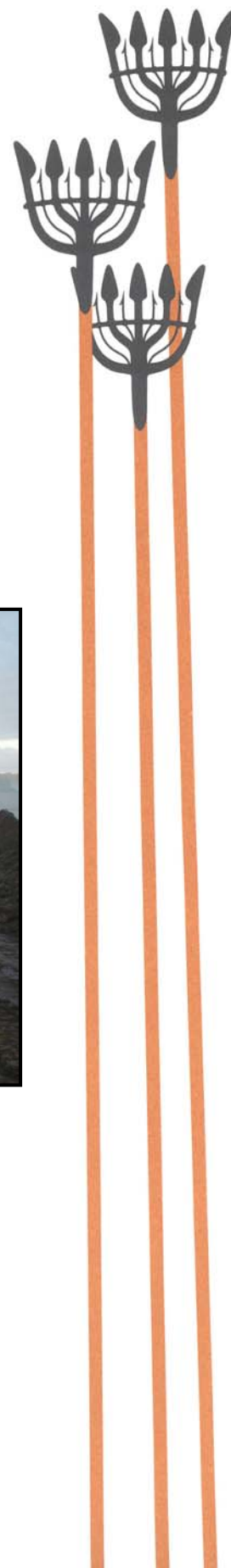
Vattenledning Jämjö-Ramdala

Jämjö och Ramdala socknar
Karlskrona kommun

Särskild arkeologisk undersökning

Blekinge museum rapport 2008:1
Mikael Henriksson och Ylva Wickberg

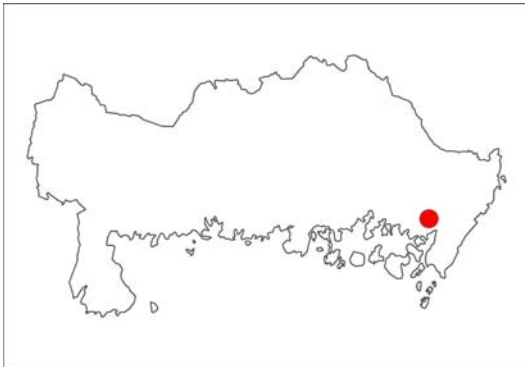

Innehåll

Bakgrund	2
Topografi och kulturhistoria.....	2
Fältarbetets genomförande.....	4
Resultat och diskussion.....	5
Delområde 1	5
Delområde 2	5
Delområde 3	6
Slutsats.....	7
Bilagor	8
Källor	8
Administrativa uppgifter.....	9

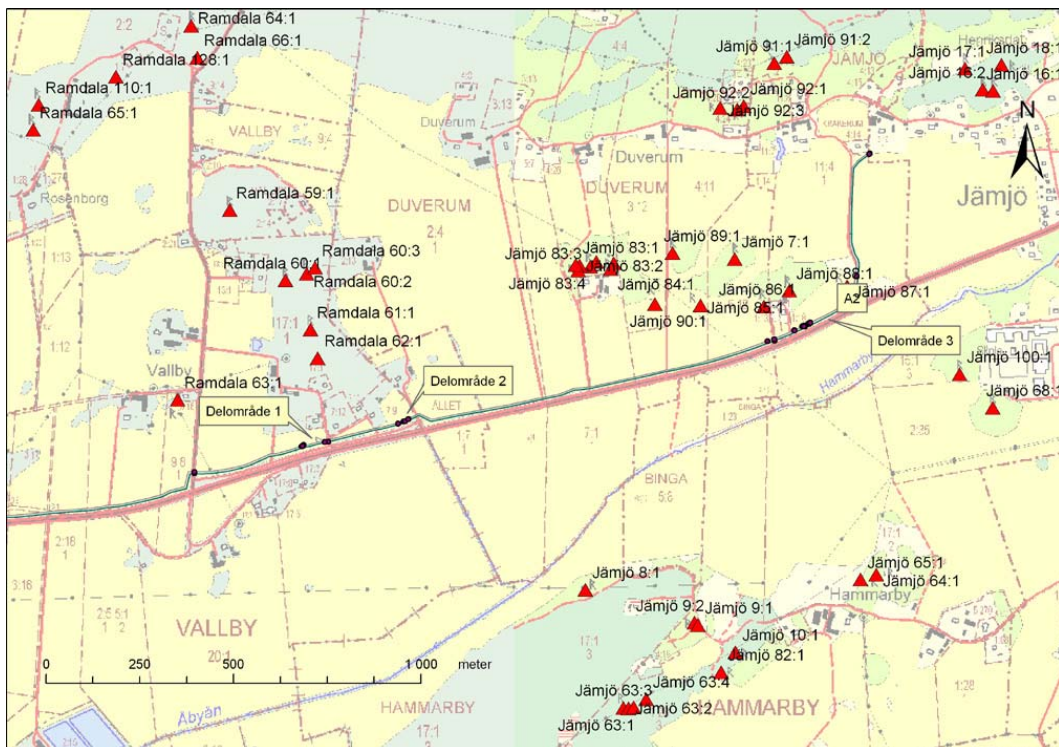
Bakgrund

I samband med Karlskrona kommuns schaktningsarbeten för vattenledning mellan Jämjö och Ramdala, utförde Blekinge museum under september 2007 en särskild utredning inom exploateringsområdet. I anslutning till två höjdlägen i terrängen påträffades ett tiotal anläggningsspår samt ett fåtal keramikfragment och bearbetade flintavslag. Blekinge museum föreslog särskild undersökning av de framschaktade anläggningsresterna i ledningsschaktets sträckning. Två delområden slutundersöktes under november månad samma år: Det västra, delområde 1 och 2, var beläget inom fastigheterna Vallby 17:1 respektive 17:9, Ramdala sn. Det östra, delområde 3, var beläget inom fastigheten Jämjö 1:18, Jämjö sn.

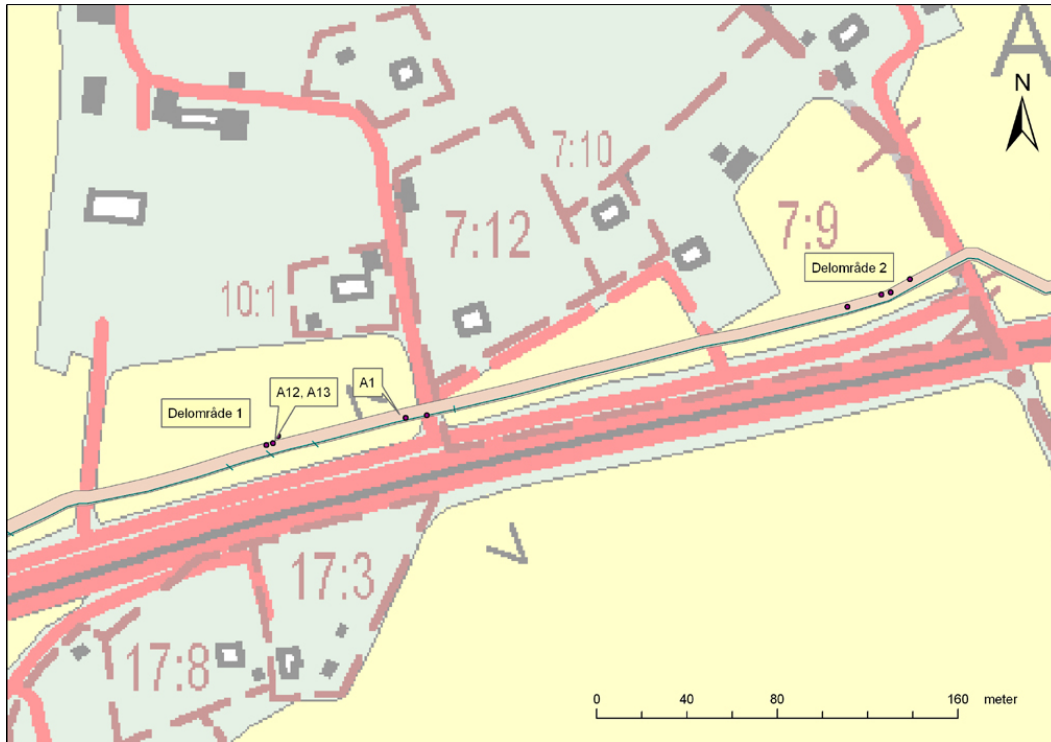
Figur 1. Blekinge med undersökningsområdet markerat

Topografi och kulturhistoria

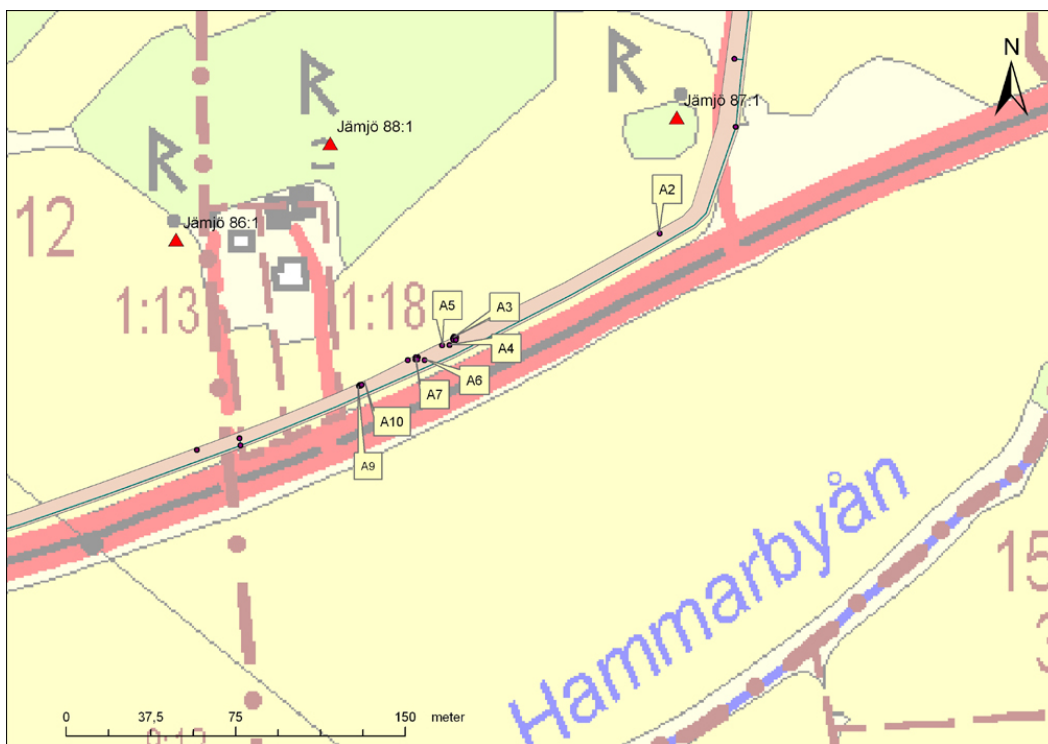
Figur 2. Sträckning vattenledning Jämjö-Ramdala delområde 1, 2 och 3

Delsträckan av vattenledningen Jämjö-Ramdala går längs med Väg E22, genom en bred dalgång som idag utgörs av odlingsmark. I och kring dalgången finns åkerholmar och moränryggar. De två undersökningsområdena ligger mellan 10 och 20 m ö h, och 2 – 3 km norr om dagens strandlinje, och har utgjort ett förhistoriskt våtmarksområde.

Figur 3. Delområde 1 och 2

Det västra undersökningsområdet, delområde 1 och 2, är beläget på sydslutningen av en moränrygg. Omkring 350 m norr om undersökningsområdet, i och kring krönläget av moränryggen, finns flera stensättningar och två rösen registrerade i fornminnesregistret (RAÄ Ramdala 59:1, 60:1, 60:2, 60:3, 61:1). Några hundra meter norr om undersökningsområdet finns även en huslämning registrerad (RAÄ Ramdala 62:1).

Figur 4. Delområde 3

Det östra undersökningsområdet, delområde 3, ligger även det på en sydsluttning av en något kuperad terräng. I flera områden strax norr om undersökningsområdet återfinns ett stort antal fornlämningar av bronsålders- och äldre järnålders karaktär, såsom fem skålgropslokaler (RAÄ Jämjö 86:1, 87:1, 85:1, 89:1, 90:1), fem stensättningar (RAÄ Jämjö 83:1, 83:4, 84:1, 84:2, 88:1), en skeppssättning (RAÄ Jämjö 7), samt två gravar markerade med block (RAÄ Jämjö 83:3, 83:5).

Fältarbetets genomförande

Utredningen gjordes som en serie antikvariska kontroller i samband med schaktandet för vattenledningen. Därpå följde en särskild arkeologisk undersökning, där ett urval av framkomna anläggningar inom två prioriterade undersökningsområden undersöktes och dokumenterades. Fältarbetet utfördes under två dagar, den 13 och 14 november 2007. Väderförutsättningarna var allt annat än optimala i samband med fältarbetsfasen. Regn, snö, hagel, minusgrader samt stundtals extremt släpljus påverkade inte minst fotoförhållandena negativt. Lämningarna inom delområde 2 (inom Vallby 7:9) kunde inte undersökas närmare eftersom de snabbt översvämmats, däremot mättes de in. Även en lagerrest återfanns, men kunde inte mätas in.

Figur 5. A3 delområde 3

Framkomna anläggningar inom delområde 1 och 3 rensades, undersöktes och dokumenterades. Dokumentationen bestod i beskrivning, avritning, fotografering samt inmätning med GPS (de flesta anläggningar mättes in med endast en mittpunkt). Kol från två anläggningar skickades för C^{14} -analys. Framkomna fynd tillvaratogs och förvaras liksom dokumentationsmaterialet vid Blekinge museum.

Resultat och diskussion

Delområde 1

Inom delområde 1 (Vallby 17:1), undersöktes tre anläggningar, en större grop (A12) som innehöll ett litet stolphål (A13), samt en mindre kokgrop (A1). Kol och skörbränd sten påträffades.

Delområde 2

Inom delområde 2 återfanns fyra anläggningar, men då ytan snabbt översvämmades blev de endast dokumenterade genom inmätning. Även ett tunt, sotfärgat lager, som kan ha utgjort en kulturlagerrest eller ett avsatt lager i en förhistorisk strandzon, påträffades inom ytan. En enkel flintskrapa av sydskandinavisk flinta tillvaratogs.

Figur 1. A2 delområde 3

Delområde 3

Inom delområde 3 framkom och undersöktes åtta anläggningar. De utgjordes av härdar, härdrester, gropar och en kokgrop. Två av anläggningarna daterades genom ¹⁴C-analys: A2 och A6. A2 har tolkats som en kokgrop, och den daterades till 1010 – 840 f.Kr, det vill säga yngre bronsålder. I anläggningen återfanns flera keramikskärvor efter ett större, rabbat kärl, en malsten (löpare) samt några fragment av bränt ben. I anläggningen fanns även några enstaka skörbrända stenar. A2 ligger cirka 100 m från övriga anläggningar inom delområdet, och omkring 50 m från RAÄ Jämjö 87:1, som är en skålgropslokal. Anläggningens datering och fynd stämmer tidsmässigt väl överens med karaktären på tidigare registrerade fornlämningar i närområdet.

Härdresten A6 daterades till 370-175 f.Kr, det vill säga förromersk järnålder. Den ligger i nära anslutning till resterande anläggningar inom ytan, vilket tolkas som att de är lämningar från samma brukningstid.

Slutsats

De funna och dokumenterade lämningarna har daterats till två olika tidsperioder: yngre bronsålder och förromersk järnålder. Dessa dateringar stämmer väl överrens med åldern på de tidigare registrerade fornlämningarna i området som utgörs av gravar och skålgropslokaler. A2 som daterats till yngre bronsålder ligger skild från övriga lämningar. A6 som daterats till förromersk järnålder ligger i nära anslutning till flera andra anläggningar, och dessa kan förmodligen tolkas höra till samma brukningstid. Lämningarna från de två olika brukningstiderna kan höra till extensiva boplatssytor, men de kan också höra samman med aktiviteter i samband med bruket av de sakrala miljöerna i närområdet som representeras av gravar och skålgropslokaler.

Det sparsamma, men mycket intressanta resultatet av undersökningen visar att även de mindre arkeologiska insatserna är viktiga. Östra delen av Blekinge har tidigare undersökts arkeologiskt i ganska liten grad, och dateringarna från delområde 1 och 3 visar på tidsperioder vars lämningar ofta är underrepresenterade överhuvudtaget i det arkeologiska materialet, också i andra län. Anläggningar, fynd och dateringar kompletterar fornlämningsbilden väl i området; de ovan mark synliga och under mark dolda. Lämningarna ger en fingervisning om var boplatssområden och andra slags aktivitetsytor kan återfinnas vid fortsatt exploatering.

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningslista

Bilaga 2. Fyndtabell

Bilaga 3. ¹⁴C-analys

Källor

FMIS, Riksantikvarieämbetets digitala fornminnesregister.

Lantmäteriets kartarkiv

Diverse handlingar och rapporter i Blekinge museums arkiv.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 431-7210-07, 2007-10-23

Blekinge museum dnr: 140-0520-07

Undersökningstid: 2007-11-13 - 2007-11-14

Personal: Mikael Henriksson

Läge: Fastighetskartan, blad

Koordinatsystem: Plan 2,5 gon W Blekinge 10.

Koordinater för undersökningsytans sydvästra hörn: x: 6228570 y: 1499399

Dokumentation: Mätdata och digitala fotografier förvaras i Blekinge museum.

Fynd: BIM 26609

Kartanvändning: ©LMV, Gävle, 2007, ©LMV Ärende nr M2005/2857,
©LMV 2007. Ur Historiska Kartor TM

Bilaga 1. Anläggningstabell

A Id	Delomr	Tolkning	Storlek	Djup	Fyllning	Und%	Datering ¹⁴ C
A 1	1	Kokgrop	0,5 m	0,38 m	Sotig sand, skbr sten	50	
A 2	3	Kokgrop	1,8 m	0,24 m	Grå humös silt, skbr sten	100	1010-840 f.Kr.
A 3	3	Härdrest	1,02 m	0,06 m	Sotig silt, skbr sten	50	
A 4	3	Grop	0,54 m	0,12 m	Gråbrun silt	50	
A 5	3	Härdrest	0,82 m	0,08 m	Kraftigt sotig silt	50	
A 6	3	Härdrest	0,6 m	0,06 m	Sotig silt, skbr sten	50	370-175 f.Kr.
A 7	3	Härd	1,08 m	0,21 m	Sotig silt, skbr sten	50	
A 9	3	Härd	1 m	0,17 m	Grå, lätt sotig silt, skbr sten	50	
A 10	3	Grop	0,7 m	0,17 m	Gråbrun, svgt humös silt	50	
A 12	1	Grop	2,31 m	0,2 m	Brun, humös siltig sand	50	
A 13	1	Stolphål	0,2 m	0,2	Mörkbrun, humös silt, kol	100	

Bilaga 2. Fyndtabell.

Jämjö-Ramdala vattenledning. Arkeologisk undersökning 2007.

Fnr	Kontext	Material	Sakord	Vikt	Antal	Anmärkning
1	A2	Bergart	Malsten	960 g	1	Löpare
2	A2	Keramik	Kärl	226 g	20	Rabbat. Mynning, avtryck, matskorpa?
3	A2	Br ben		1 g	2	
4	A10	Keramik		6 g	1	Glättad yta m glimmer
5	Omr 3	Flinta	Avslag	4 g	1	Krstd flinta
6	Omr 3	Keramik	Kärl	8	1	Mynningsfragment
7	A1	Kol		2	5	
8	Omr 2	Flinta	Skrapa	12 g	1	Sydskandinavisk flinta

Bilaga 3. ¹⁴C-analys.

LUNDS
UNIVERSITET

KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
Laboratoriet för ¹⁴C-datering
Sölvegatan 12, Geocentrum II
223 62 LUND
Tel. 046/2227885 Fax 046/2224830

QUATERNARY SCIENCES
Radiocarbon Dating Laboratory
Sölvegatan 12, Geocentrum II
S-223 62 LUND
Sweden

Mikael Henriksson
Blekinge Museum
Borgmästaregatan 21, 371 35 Karlskrona

Dateringsattest

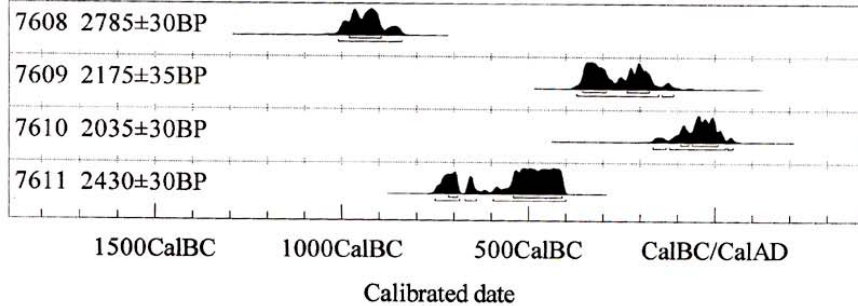
Provets benämning	Lab no	Erhållen ¹⁴ C-ålder BP	δC13 ‰	Provmgd (mg)	Förbehandling
Jämjö-Ramdala, AH 2	LuS 7608	2785 ± 30	9	9	HCl, NaOH
Jämjö-Ramdala, AH 6	LuS 7609	2175 ± 35	8	8	HCl, NaOH
Öster om Sölvesborgsviken, AH 222	LuS 7610	2035 ± 30	9	9	HCl, NaOH
Öster om Sölvesborgsviken, AH 1759	LuS 7611	2430 ± 30	8	8	HCl, NaOH

Beräkningen av ¹⁴C-åldern är baserad på halveringstiden 5568 år. Resultaten är givna i antal år före 1950 (¹⁴C-ålder BP). I osäkerhetsangivelsen innefattas statistiskt åtkomliga bidrag från mätningen av prov, standard och bakgrund. Som standard användes enligt internationell överenskommelse 95% av aktiviteten hos NBS oxalsyre-standard. Alla ¹⁴C-åldrar är ¹³C-korrigerade för avvikelser från överenskommen standardvärde på ¹³C/¹²C-förhållandet. Detta gäller också skal av mollusker och foraminiferer. För dessa måste alltså s.k. "sea correction" göras.

Lund 2008-02-01

Göran Skog

Atmospheric data from Reimer et al (2004); OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:4 sd:12 prob usp[chron]

INFORM : References - Atmospheric data from Reimer et al (2004); OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:4 sd:12 prob usp[chron]

7608 : 2785±30BP
68.2% probability
980BC (68.2%) 895BC
95.4% probability
1010BC (95.4%) 840BC

7609 : 2175±35BP
68.2% probability
355BC (39.5%) 290BC
235BC (28.7%) 175BC
95.4% probability
370BC (92.3%) 150BC
140BC (3.1%) 110BC

7610 : 2035±30BP
68.2% probability
90BC (11.6%) 70BC
60BC (56.6%) 10AD
95.4% probability
165BC (5.2%) 130BC
120BC (88.0%) 30AD
35AD (2.2%) 50AD

7611 : 2430±30BP
68.2% probability
715BC (7.0%) 690BC
540BC (61.2%) 410BC
95.4% probability
750BC (19.0%) 685BC
670BC (5.5%) 640BC
595BC (71.0%) 400BC